

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

С. Л. Зубатов

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО ТАНЦЮ**

Підручник

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України

Київ
Видавництво Ліра-К
2018

УДК 793.31(477)(075.8)
3 911

Рецензенти:

В. І. Дужич-Ніколайчук – доцент кафедри культурології та хореографічного мистецтва Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, заслужений артист України;

К. В. Островська – доцент, завідувач кафедри народної хореографії Харківської державної академії культури, заслужений працівник культури України;

М. В. Мерлянов – доцент, голова Миколаївського обласного осередку Національної хореографічної спілки України, заслужений працівник культури України.

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як підручник для студентів вищих навчальних закладів
(лист №1/11-5664 від 13. 06. 2017 р.)

Зубатов С. Л.

З 911 Методика викладання українського народного танцю. Другий рік навчання: підручник / С. Л. Зубатов. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. – 416 с.

ISBN 978-617-7605-17-0

Пропонований підручник охоплює матеріал другого року навчання з українського народного танцю західних областей України. Містить у собі методику викладання українського народного танцю Карпатського краю.

Підручник складається з п'яти розділів. У першому розділі подано етнографічне районування Західної України та характерні особливості танців Карпатського краю. У другому розділі матеріал побудований на основних існуючих положеннях, елементах та рухах танців Західної України. У третьому розділі вміщено рекомендації щодо вивчення вправ біля станка, а також запропоновано варіант побудови занять біля станка на основі лексики танців західних областей України. У четвертому розділі розглядаються цільові танцювальні композиції, етюди, описано характерні для Західної України танці. П'ятий розділ містить матеріал про народний одяг цього регіону. Книга ілюстрована, доповнена нотним матеріалом.

Підручник розраховано на студентів вищих і середніх спеціальних навчальних закладів. Його можуть використати керівники та учасники аматорських ансамблів танцю, а також усі, хто хоче поглибити свої знання з українського танцю.

УДК 793.31(477)(075.8)

ISBN 978-617-7605-17-0

© Зубатов С. Л., 2018

© Видавництво Ліра-К, 2018

ЗМІСТ

Від автора	8
РОЗДІЛ 1. СВОЄРІДНІСТЬ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ КАРПАТСЬКОГО КРАЮ	11
1.1. Етнографічне районування Західної України	11
Прикарпаття	13
Опілля	14
Гуцульщина	15
Бойківщина	16
Лемківщина	17
Покуття	18
Буковина	19
Закарпаття	21
1.2. Характерні особливості танців Карпатського краю	23
Танці Прикарпаття	26
Танці гуцулів	27
Танці бойків	30
Танці лемків	33
Танці покутян	35
Танці Буковини	37
Танці Закарпаття	44
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ РУХИ ТАНЦІВ КАРПАТСЬКОГО КРАЮ	49
2.1. Положення рук у танцях Карпатського краю	49
Найпоширеніші положення рук у танцях	51
Розміщення виконавців і положення рук у парних танцях	54
Розташування виконавців і положення рук у масових танцях	57
2.2. Опис основних рухів танців Карпатського краю	58
Рух № 1. Простий танцювальний крок	60
Рух № 2. Потрійний крок	60
Рух № 3. Хід з каблука	61
Рух № 4. Бічний приставний крок	62
Рух № 5. Біг	62
Рух № 6. Біг з підскоком	63
Рух № 7. Біг з підстрибуванням	63
Рух № 8. Тропіток	63
Рух № 9. Переступчик	64
Рух № 10. Подвійний притуп	65

Рух № 11. Дробіток	65
Рух № 12. Гуцульський ключ	66
Рух № 13. Чесанка	66
Рух № 14. Свердло	67
Рух № 15. Трясунка	68
Рух № 16. Погаренка	69
Рух № 17. Низька гуцулка	69
Рух № 18. Висока гуцулка	70
2.3. Присядки	71
Рух № 19. Присядка-м'ячик	71
Рух № 20. Присядка-м'ячик з підсічкою топірцем	71
Рух № 21. Присядка-м'ячик з відведенням рук назад	72
Рух № 22. Гайдук-круч	72
Рух № 23. Варіант простої присядки-гайдук	73
Рух № 24. Закарпатський гайдук кручений з підскоком	73
Рух № 25. Присідання з поворотом на 45°	73
Рух № 26. Присядка з винесенням рук угору	74
Рух № 27. Присідання з виведенням ноги на каблук	74
Рух № 28. Присідання з перекладанням топірця	74
Рух № 29. Дубовий лист	75
Рух № 30. Присядка зі стрибком	75
Рух № 31. Присядка з просуванням убік	76
Рух № 32. Присядка з розніжкою	77
Рух № 33. Місток із виведенням ніг назад та вбік	77
2.4. Повороти та оберти	78
Повороти та оберти на місці	78
Рух № 34. Оберти на носках обох ніг	78
Рух № 35. Доріжка з поворотом	79
Рух № 36. Зворотна доріжка з поворотом	79
Рух № 37. Поворот із другої позиції	79
Рух № 38. Поворот із переступанням з ноги на ногу і притупом	80
Рух № 39. Гуцульський поворот на низьких півпальцях	80
Повороти та оберти в парі	81
Рух № 40. Низька гуцулка	81
Рух № 41. Висока гуцулка	81
Рух № 42. Погаренка низька	82
Рух № 43. Погаренка середня	82
Рух № 44. Погаренка висока	83
Рух № 45. Крок навхрест із поворотом корпусу	83
Рух № 46. Зворотна доріжка плетена з приставленням робочої ноги	84
Рух № 47. Упадання з поворотом	84
Рух № 48. Півторак (парний)	85
Рух № 49. Повороти з присіданням за шостою позицією	86
Рух № 50. Переступання з підскоком	86

Рух № 51. Під крило	87
2.5. Танцювальні уклони	88
Рух № 52. Уклін жіночий з рукою на грудях (на намисто)	88
Рух № 53. Уклін чоловічий звичайний	89
Рух № 54. Уклін чоловічий з руками на кептарику	89
Рух № 55. Уклін жіночий з положенням рук на кептарику	90
Рух № 56. Уклін чоловічий у поєднанні з двома кроками	91
Рух № 57. Ритуальний уклін «Хліб-сіль»	91
Рух № 58. Уклін чоловічий з топірцем	92
РОЗДІЛ 3. ПОБУДОВА ЗАНЯТЬ БІЛЯ СТАНКА	93
3.1. Побудова та структура уроку	93
3.2. Методика розучування вправ біля станка	96
Напівприсідання і повні присідання	96
Вправа на розвиток рухливості стопи	96
Маленькі кидки	97
Коло ногою по підлозі	97
Каблучні вправи	98
Підготовка до віршовочки	98
М'які розвороти ноги	99
Дрібні вистукування	99
Розкривання ноги на 90 ° (плавне і уривчасте)	99
Великі кидки	100
3.3. Приклади побудови вправ біля станка	100
<i>Вправа 1.</i> Присідання (на матеріалі танцю «Буковинський весільний») ...	100
<i>Вправа 2.</i> Вправа на розвиток рухливості стопи (на матеріалі гуцульського танцю «Коломийки»)	105
<i>Вправа 3.</i> Маленькі кидки (на матеріалі закарпатського танцю «Березнянка»)	115
<i>Вправа 4.</i> Коло ногою по підлозі (на матеріалі покутського танцю «Голубка»)	124
<i>Вправа 5.</i> Каблучна вправа (на матеріалі прикарпатського танцю «Галицька полька»)	131
<i>Вправа 6.</i> Підготовка до віршовочки (на матеріалі прикарпатського танцю «Бойківчанка»)	138
<i>Вправа 7.</i> М'які розвороти ноги (на матеріалі гуцульського танцю «Решето»)	146
<i>Вправа 8.</i> Дрібні вистукування (на матеріалі гуцульського танцю «Півторак»)	152
<i>Вправа 9.</i> Розкривання ноги на висоту 90° (на матеріалі покутського танцю «Гордіянка»)	157
<i>Вправа 10.</i> Великі кидки (на матеріалі закарпатського танцю «Тропотянка»)	163
<i>Вправа 11.</i> Підготовка до штопору та штопор (на матеріалі танцю «Гуцулка»)	167

РОЗДІЛ 4. РОБОТА НА СЕРЕДИНІ ЗАЛУ	170
4.1. Вправи на середині залу	170
4.2. Робота над етюдами	170
4.3. Найпоширеніші народні танці Карпатського краю	173
Характеристика танців Прикарпаття	177
Характеристика танців Буковини	179
Характеристика танців Закарпаття	180
4.4. Композиції з елементів танців Карпатського краю	183
<i>Композиція № 1. На матеріалі гуцульського танцю «Півторак»</i> (дівчата і хлопці)	183
<i>Композиція № 2. На матеріалі закарпатського танцю «Раківчанка»</i> (дівчата і хлопці)	187
<i>Композиція № 3. На матеріалі танцю «Буковинський парубоцький»</i> (хлопці)	190
<i>Композиція № 4. На матеріалі танцю «Сокальський козак»</i> (дівчата і хлопці)	192
Опис рухів до танцювальних композицій	194
4.5. Розгорнуті танцювальні етюди Карпатського краю	206
<i>Етюд № 1. «Гуцулка»</i>	206
Опис рухів до етюду № 1 «Гуцулка»	213
<i>Етюд № 2. «Бойківчанка»</i>	222
Опис рухів до етюду № 2 «Бойківчанка»	228
<i>Етюд № 3. «Буковинський святковий»</i>	235
Опис рухів до етюду № 3 «Буковинський святковий».....	241
4.6. Танці Карпатського краю	248
«РЕШЕТО»	248
Костюми виконавців	249
Опис танцю	250
Опис рухів.....	261
«АРКАН»	269
Опис танцю	269
Опис рухів.....	278
«ГОЛУБКА»	286
Опис танцю	287
Опис рухів.....	306
«РАКОВЕЦЬКИЙ КРУЧЕНИЙ».....	318
Костюми виконавців	318
Опис танцю	319
Опис рухів.....	327
«БУКОВИНКА»	341
Костюми виконавців	341
Опис танцю	342
Опис рухів.....	350

РОЗДІЛ 5. НАРОДНИЙ ОДЯГ КАРПАТСЬКОГО КРАЮ	357
5.1. Гуцульщина	357
Жіноче вбрання.....	357
Чоловіче вбрання	363
5.2. Бойківщина	367
Жіноче вбрання.....	367
Чоловіче вбрання	372
5.3. Лемківщина.....	376
Жіноче вбрання.....	376
Чоловіче вбрання	380
5.4. Буковина.....	382
Жіноче вбрання.....	382
Чоловіче вбрання	386
5.5. Закарпаття	388
Жіноче вбрання.....	388
Чоловіче вбрання	392
Словник використаних народних термінів.....	395
ДОДАТКИ.....	400
Джерела інформації	415

